

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Drammensveien 288
Postboks 578,
1327 Lysaker
Tlf: 21 02 18 00
Faks: 21 02 18 01
postmottak@nokut.no
www.nokut.no

Saksbehandler: Øystein Lund

Vår ref:
15/77-4

Vår dato: 11.02.2015

Dir. tlf:

Deres ref:

Deres dato:

Innspill vedrørende lærerutdanningsreformen – et kvalitativt løft for faglig kompetanse

NOKUT ønsker med dette å gi noen initielle innspill til arbeidet med å etablere 5-årige lærerutdanninger på masternivå for grunnskolelærere. Vårt anliggende er primært å holde frem forhold som kan være med å sikre at utdanningene får et reelt kvalitetsløft ved omleggingen.

NOKUT mener at det å gjøre om lærerutdanningen til en integrert 5-årig masterutdanning kan være et virkemiddel for å styrke kvaliteten i lærerutdanningen, og derigjennom i skolen. Forutsetningen er at utdanningen får et reelt løft til masternivå, at studentenes oppnådde læringsutbytte avspeiler dette, og at andre akademiske miljøer anser denne utdanningen for å være en reell mastergrad.

Vi vil fremholde at det for å lykkes med reformen, må sikres at dagens lærerutdanningsmiljøer utvikler seg videre til å bli akademisk sterke og faglig adekvate utdanningsmiljøer med en tydelig forskningsprofil. Samtidig er det avgjørende at miljøene beholder – og videreutvikler – utdanningenes profesjonskomponenter med et fortsatt fokus på utdanningsfaglig praksis.

NOKUT mener at dagens utdanningsmiljøer må foreta et betydelig faglig løft for å kunne levere den ønskede utdanningen. Et slikt løft fordrer at institusjonene tydelig prioriterer lærerutdanning, at de på fast basis allokere mer ressurser og kompetanse inn mot lærerutdanningene, samt at de prioriterer kompetanseheving ved egen institusjon. Imidlertid er det også avgjørende at det med reformen settes inn sentrale tiltak på dette området, og at det etableres adekvat finansiering. En gjennomførbar plan for kompetanseheving er en helt avgjørende forutsetning for at reformen kan lykkes.

Før krav til fagmiljø kan fastsettes mener vi det er avgjørende at det avklares hva slags faglig innretning et mastergradsprogram for lærerutdanningene skal ha. Dernest har NOKUT også noen innspill til hvordan implementering av reformen bør skje, samt hvordan man bør styre – eller ikke styre – den faglige prosessen.

Hva slags type masterutdanning?

NOKUT vil fremholde at det ikke må herske tvil om at denne masterutdanningen plasserer seg i øvre sjikt av norske mastergradsutdanninger. Det er avgjørende at en masterutdanning for lærerne

– i analogi med en vanlig 2-årig mastergrad i 3+2-modellen – bygger på et solid faglig fundament, og at det kan påvises en faglig fordypning på masternivå med et selvstendig arbeid av høy faglig kvalitet.

Hvordan skal utdanningen, og i særlig grad fordypningselementet som bringer kandidatene opp på et reelt masternivå, beskrives? Det er trolig enighet om at man ikke skal utvide studietiden for bare å få mer av det samme, men skal fordypningselementet ligge innenfor pedagogikk / profesjonsfag, fagdidaktikk, eller undervisningsfagene¹?

En gjennomtenkning av dette bør trolig også medføre en bevisst differensiering mellom mastergrader innenfor ulike typer lærerutdanninger, og noe valgmuligheter innenfor de ulike hovedtypene. Vår anbefaling er at man samlet sett må sikre at lærerne har økt kunnskap om undervisningsfagene, og at fagdidaktikk samlet sett står sterkere.

NOKUTs holdning er at masterutdanninger generelt må beskrives som *forskningsbaserte*. Studentene må ikke bare ha innsikt og kontakt med forskning, men må preges av at de utdannes i et miljø hvor forskningens metodikk og holdninger preger kandidatene gjennomgående. Dertil må en sikre at studentene er i stand til å arbeide med *praksisspørsmål* på en reflektert og vitenskapelig adekvat måte.

Krav til fagmiljø

NOKUT mener at det er helt avgjørende at det settes inn tiltak som gjør fagmiljøene godt rustet til å møte utfordringene knyttet til den nye utdanningen. I utgangspunktet vil den optimale utdanningen fordre at det utdanningsfaglige miljøet har direkte tilgang til det beste innenfor de akademiske disiplinene som danner basis for skolefagene. NOKUTs grunnholdning er at miljøer som skal kunne gi lærerutdanning må ha høy utdannings- og forskningskompetanse innenfor pedagogikk/profesjonsfag, fagdidaktikk og de enkelte disiplin-fag. Krav til forholdet mellom disse vil avhenge av hvilken type lærerutdanning institusjonen ønsker å gi.

I utgangspunktet vil en 5-årig integrert masterutdanning ha som krav at kompetansekravene for masterutdanninger gjelder for alle fem årene. Det er imidlertid en rekke utfordringer som fordrer en mer nyansert tenkning rundt krav til kompetansemiljøene – hvilket ikke innebærer senkede krav.

NOKUT ønsker å innføre mer nyanserte krav til fagmiljøet - hvilket kan føre til en reell kvalitetsheving av lærerutdanningen. Før slike krav kan fastsettes må masterutdanningens innretning, og forholdet mellom masterfordypningens grunnlag (bachelor) og masterfordypningen (masteremner og selvstendig arbeid) beskrives.

Det vil her være nødvendig å spesifisere hvilken kompetanse institusjonene må ha innenfor disiplin-fagene som ligger til grunn for skolefagene. Kravene må ta hensyn til den type matriseorganisering som gjelder for mange lærerutdanninger. Også kompetansekrav rettet inn mot praksiskomponenten må etableres.

NOKUTs krav til fagmiljøene kan ikke ensidig betone fag- og forskningskompetanse. Det er i denne reformen viktig å fastholde at utdanningsmiljøene må være i stand til å kombinere fagkompetanse og profesjonskompetanse. NOKUT mener at begge typer kompetanse må videreutvikles, og vi ønsker ikke en forskyvning der profesjonsmiljøene tynes for å raskt frembringe mer førstekompetanse.

---

¹ Når vi bruker betegnelsen «undervisningsfaget» mener vi den/de relevante fagdisiplinen (e) som utgjør det akademiske fundamentet for skolefagene (f. eks. norsk, matematikk, samfunnsfag RLE, osv...).

En plan for å heve kompetansenivået, og sikre rett kompetanseprofil, vil fordre en stor grad av egeninnsats fra de institusjoner som ønsker å tilby lærerutdanning som mastergrad. Det vil da være nødvendig å reelt overføre nødvendige ressurser til lærerutdanningene for å kunne gi tilstrekkelig faglig fundament med tanke på å bygge lærerutdanninger av høy akademisk kvalitet.

NOKUT mener det i tillegg må igangsettes tiltak på nasjonalt nivå. Eksempler på dette kan være forskerskoler ved ledende utdanningsmiljøer for å heve kompetansen – særlig innen fagdidaktikk, internasjonalt riggede forskningsprogram med deltagelse fra berørte institusjoner, nasjonale fagutviklingsprogram som inspirerer til lokal fagutvikling og tilfører nye perspektiver, etablering av Teaching Academy etter finsk modell, osv.

Styring og implementering

Implementering med full innføring allerede fra 2017 er problematisk. En implementering som forutsetter reell heving av fagmiljøene fordrer mer tid for flere av institusjonene. En slik tidshorisont vil måtte forutsette kun kosmetiske endringer i utdanningsmiljøene, og resultatet vil være en reform som ikke fører til en ønsket faglig styrking av lærerutdanningen. Noen miljøer er trolig klare fra 2017, men for de fleste institusjonenes del bør det utarbeides en god opptrappingsplan.

Utvidelsen av lærerutdanningen fra fire til fem år, innebærer i praksis at institusjonene må etablere 3500 nye ettårige studieplasser. Det i seg selv vil kreve tilføring av minst 230 nye stillinger. Selv om man krever at institusjonene skal dekke noen av disse inn gjennom omdisponeringer, vil det allikevel måtte settes i gang dedikerte tiltak for å utdanne personer med en vitenskapelig kompetanseprofil som samsvarer med de nye utdanningsprogrammene.

Lærerutdanninger har tradisjonelt vært styrt gjennom rammeplaner. Vi har et generelt inntrykk av at rammeplaner ofte virker konserverende på utdanninger, og kan hindre nyutvikling og faglig spenst. NOKUT ser at det kan være formålstjenlig at de viktigste faktorene reguleres gjennom en overordnet forskrift, men at utdanningsmiljøene på sikt bør gis større grad av faglig autonomi. Det er verd å reflektere over at det er svært få masterstudier som reguleres gjennom rammeplaner, og de utdanningene som er det, er typisk 3-årige profesjonsutdanninger som har utviklet seg til å bli masterstudier. Hvis man skal lykkes med å få lærerutdanningen akseptert som en *ordinær* mastergrad i andre akademiske miljøer, er rammeplan neppe en klok vei å gå.

NOKUT ønsker en lærerutdanning på masternivå der helt sentrale rammefaktorer slås fast i lov eller forskrift, og at fagmiljøene deretter inspireres til innovativ faglig virksomhet og høy faglig undervisnings- og forskningsaktivitet.

Vi utdyper gjerne våre innspill i videre dialog med departementet.

Med vennlig hilsen

Terje Mørland
direktør

Øystein Lund
avdelingsdirektør